

منزلت سجده از دیدگاه قرآن و روایات/ معنای سجده در کلام امام علی (ع)

موضوع سجده، زیاد سجده کردن و طول دادن سجده از عباداتی است که در قرآن و روایات خیلی به آن سفارش شده و در بعضی موارد بالاترین وظایف و برترین عبادت دانسته شده است.

موضوع سجده، زیاد سجده کردن و طول دادن سجده از عباداتی است که در قرآن و روایات خیلی به آن سفارش شده و در بعضی موارد بالاترین وظایف و برترین عبادت دانسته شده است. به گزارش خبرگزاری مهر، سجده در لغت به معنای تطامن و تذلل است، بنابر این معنای سجده در تمام موجودات از جمادات، نباتات، حیوانات، کرات آسمانی، انسان و جن و فرشتگان روشن خواهد شد، چون همه در برابر خدا با عظمت خاضع و ذلیل می باشند. اما فرقی که می توان میان مکلفین با غیر آنان تصور کرد این است که سجده در مکلفین اختیاری "تشریعی" است و در غیر آنها اجباری "تکوینی" خواهد بود.

البته معنای سجده در انسان اصطلاحاً آن است که هفت موضع خود را چنانکه علما فرموده اند به زمین گذاشته و ذکر خدا کند. سجده در برابر پروردگار جهان، موضوعی است فطری و طبیعی. فطرت اقتضا می کند که هر منعم از ولی نعمت خود سپاسگزار باشد و چون خدای سبحان خالق و ولی نعمت همه موجودات است باید همه موجودات در برابر او عبادت و اطاعت نمایند، به همین جهت خداوند متعال این تذلل و خضوع را برای ما بیان می فرماید.

در اینجا لازم است به برخی آیات قرآن مجید درباره سجده اشاره کنیم:

- خداوند متعال در سوره نحل، آیه 50 فرموده است: و برای خدا سجده می نماید آنچه در آسمانها و آنچه در زمین است از جنبه و فرشتگان و حال اینکه آنها تکبر نمی ورزند.

- آیه 19 سوره حج می فرماید: آیا نمی بینی که برای خداوند سجده می کنند هر که در آسمانها و هر که در زمین است، و آفتاب، ماه، ستارگان، کوهها، درخت، جنبندگان و بیشتر مردم و اما بسیاری از مردم عذاب بر آنها سزاوار است.

- خداوند قادر حکیم در آیه 34 سوره بقره نیز می فرماید: و هنگامی که ما برای فرشتگان گفتیم برای آدم سجده کنید همه فرشتگان سجده کردند جز ابلیس که ابا کرد و تکبر ورزید و از کفار گردید.

- در خصوص انسان، سوره حج، آیه 77 می فرماید: ای افرادی که ایمان آورده اید، رکوع کنید و سجده نمایید و پروردگار خود را عبادت بنمایید.

- آیه 29 سوره فتح صفات یاران پیامبر اکرم (ص) را که بازگو کرده و می فرماید پیوسته آنها را در حال رکوع و سجود می بینی، آنها همواره فضل خدا و رضای او را می طلبند، نشانه آنها در صورتشان از اثر سجده نمایان است،

- آیه 112 سوره توبه صفات مومنین را بیان می کند و می فرماید: رکوع کنندگان، سجده کنندگان...

در روایتی آمده که از حضرت علی(ع) پرسیده شد. معنای سجده چیست؟ حضرت فرمود معنایش آن است وقتی انسان به سجده می رود که از خاک مرا آفریدی و سر بر داشتن از سجده معنایش آن است که مرا از آن بیرون نمودی و سجده دوم معنایش آن است که به سویی خاک مرا بر می گردانی و سر برداشتن از سجده دوم آن است که از آن دفعه دیگر مرا بیرون می آوری.

سجده بسیار و سجده طولانی

موضوع سجده و بسیاری آن و طول دادنش از عباداتی است که خیلی به آن سفارش شده و در بعضی موارد بالاترین وظایف و برترین عبادت دانسته شده است. در اینجا به برخی روایات اشاره می شود.

روایت شده شخصی از امام صادق(ع) پرسید چگونه شد که خداوند ابراهیم (ع) را خلیل قرار داد؟ حضرت فرمود؛ به جهت زیادی سجده. همچنین از حضرت رضا(ع) روایت شده که به مامون نوشت از دین پیشوایان، پارسایی و عفت و صدق و صلاح و طول دادن سجده است.

همچنین در روایت دارد که امام صادق(ع) فرمود سجده منتهای عبادت فرزندان آدم است و در حدیث دیگر از آن حضرت است که فرمود نزدیک ترین حالت بنده به خدا حالتی است که سجده کننده و گریان باشد.

حالات پیامبران و سفراء الهی، پیشوایان مذهبی و ائمه اطهار این نکته را یادآور می کنند که فرد مسلمان باید زیاد سجده کند. در همین مورد سجده های علی بن ابیطالب (ع) هر فردی را حیران می سازد و یا سجده های امام زین العابدین، سید الساجدین (ع) هر عابدی را متحیر می کند. همچنین سجده های طولانی حضرت موسی بن جعفر (ع) هر مومن عبادت کننده ای را بهت زده می نماید.

این خیال که سجده تنها در نماز است اشتباه است و در اسلام سجده های دیگری وجود دارد که سفارش اکید درباره آنها شده مانند سجده شکر، که هر زمان بنده به یاد نعمتی افتد سزاوار است که سجده کند و شکر آن نعمت را به این طریق انجام دهد و بالاترین سجده شکر سجده ای است که انسان بعد از تعقیبات و بعد از نماز به جا می آورد. کمترین چیزی که در سجده گفته می شود، سه بار "شکرا شکرا" یا شکرًا لله، یا "العفو" و مانند آن می باشد گرچه بدون ذکر هم سجده محقق خواهد شد.